

Yerlerin ve göklerin altı günde yaratılmasının hikmeti nedir? Kâinat yerine "yer ve gökler" tâbiri niçin tercih edilmiştir? Birinci Meseleyi tafsilatlı bir şekilde izah eder misiniz?

"Meselâ: **خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ** 'Altı günde gökleri ve yerleri yarattık.' demek olan; hem belki bin ve elli bin sene gibi uzun zamandan ibaret olan eyyam-ı Kur'aniye ile insan dünyası ve hayvan âlemi altı günde yaşayacağına işaret eden hakikat-ı ulviyesine kanaat getirmek için, birer gün hükmünde olan herbir asırda, her bir senede, her bir günde Fâtır-ı Zülcelal'in halkettiği seyyal âlemleri, seyyar kâinatları, geçici dünyaları, nazar-ı şuhuda gösteriyoruz. Evet, güya insanlar gibi dünyalar dahi, birer misafirdir. Her mevsimde Zât-ı Zülcelal'in emriyle âlem dolar, boşanır."(1)

Âyet-i kerîmenin tamamının meali şöyle:

"Şüphesiz ki Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra Arş'a istivâ eden, geceyi, durmadan kendisini kovalayan gündüze bürüyüp örten; Güneşi, Ayı ve yıldızları emrine boyun eğmiş durumda yaratan Allah'tır. Bilesiniz ki, yaratmak da emretmek de O'na mahsustur. Âlemlerin Rabbi Allah ne yücedir!" (A'râf, 7/54)

Âyetin başında "**Rab**" isminin geçmesi ayrı bir ehemmiyet taşır. Zira terbiye, kademeli olarak yapılır. Bir anda yaratmaya terbiye denmez; **halk** denir, **ibda** denir.

Tefsir âlimlerinin büyük kısmı, "**altı gün**" ifadesinin, bizim bildiğimiz yirmi dört saat hesabıyla olmadığını ifade eder ve derler ki, "**arz ve semanın henüz bulunmadığı bir safhada, yerkürenin kendi etrafındaki dönmesi manasındaki bir 'gün'den söz edilemez.**"

Gün ifadesi, devir manasındadır. Sema ve arz, ezel ve ebede nazaran altı gün sayılacak kadar olan altı devrede yaratılmışlardır.

Bin ve elli bin sene konusunda tefsirlerde şu ehemmiyetli malumata yer verilir:

Hac Sûresi 47. âyette, **“Rabbinin katındaki bir gün sizin saymakta olduklarınızın bin yılı gibidir.”** buyrulur. Meâric sûresi dördüncü âyette ise, **“Melekler ve ruh, O’na 'miktarı elli bin yıl olan' bir günde yükselip çıkar.”** buyrulur. Âyette geçen ruhtan maksat Cebrail aleyhisselamdır. Ve bu âyette Hac sûresindeki **“sizin saymakta olduklarınızın”** kaydı konulmamıştır. Buna göre bu âyette geçen gün, melek günüdür. O gün için belli bir süre tayin etmek mümkün değildir. Ve âyette asıl maksat meleklerin yükseldikleri mertebelerin ne kadar yüce olduğunu anlatmaktır.

Bununla birlikte bu âyet-i kerîmelere birçok işarî manalar verilmiştir. Müfessirlerimiz Hac Sûresinde geçen günün, âhret günü, kıyamet günü olduğunu söylemişler ve bunun **“dirilişle mizan arasında geçen zaman”** olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun mü’minler ile inanmayanlar için farklı olacağını da kaydetmişlerdir.

Bazı âlimlere göre, Meâric sûresinin dördüncü âyetinde haber verilen sür’atli seyir, ruhların mizandan sonra cennete varışları için de geçerlidir.

Üstad Hazretleri, kabirle başlayıp cennetle son bulacak yolculuğun amele göre, takva kuvvetine göre farklı şekilde katedileceğini belirterek şöyle buyurur:

“Bir kısım ehl-i takva, berk gibi bin senelik yolu, bir günde keser. Bir kısmı da hayal gibi elli bin senelik bir mesafeyi, bir günde kat’eder.”(2)

Diğer bazı müfessirler ise altı günü sadece dünyanın yaratılışına tahsis ederek, âyet-i kerîmeye, **“Semavatı yarattı, arzı da altı günde yarattı.”** şeklinde mana verirler.

Bir anda değil de altı devrede yaratılmanın çok hikmetleri zikredilir. Bunlardan birisi de, *“bir anda yaratılmanın bazılarınca tesadüfe verilebileceği, mahlûkatın safhalar halinde terbiye görerek, sonunda insanın misafir olacağı en güzel bir saray şeklinde terbiye görmesinin ise ancak ilim, hikmet ve rahmet ile olabileceği, bunların ise tesadüfe verilemeyeceği”* şeklindedir.

Ayrıca müfessirler, *“semavat ve arz”* ifadesinin, onlardaki bütün varlıkları da içine alacağını ifade ederler.

Bu vesileyle ibda ve inşa konusuna kısaca temas edelim:

Cenâb-ı Hakk’ın iki nevi yaratması vardır, birisi *“ibda”* ile yoktan yaratma, diğeri *“inşa”* tarzında kademeli olarak, safhalar halinde yaratmadır. Kâinatın bir küçük misâli olan insanda her iki yaratılışın da misali vardır. *İnsanın ruhu -ibda ile bir anda, bedeni ise inşa ile -kademeli olarak- yaratılmıştır.*

Bir Risalede dünyada hikmetin, âhirette ise kudretin daha hâkim olacağı nazara verilir.

Üstad Hazretleri kâinatı bir ağaca benzetir, insanın ise onun en mükemmel meyvesi olduğunu nazara verir. Kâinat safha safha yaratıldığı için onun meyvesi olan insan da yine kademeli olarak yaratılmıştır. Kâinatın geçirdiği altı devrenin bir küçük misâli de insanın ana rahmindeki teşekkülünde kendini gösterir. O da “*nutfe, alaka, mudğa, azm, lahm ve halk-ı cedit*” safhalarından geçmiştir.

Kâinat bir anda yaratılsaydı insan bu safhalardan geçmeyecek, kemal yaş olan kırk yaşında hiçbir şey bilmeyen bir büyük çocuk olarak ortaya çıkacaktı. Yahut, ona bütün bilmesi gerekenler de, meleklerde olduğu gibi, bir anda verilecek, terakki ve tekâmül kapısı kapanacaktı.

Bilindiği gibi, Cenâb-ı Hakk'ın *Zâtî isimleri* yanında sayılamayacak kadar çok *fiilî isimleri* de vardır. Birbirinden farklı olan her fiil ayrı bir ismin tecellisini netice verir. Rızık vermek ayrı, hayat vermek ayrı bir fiil olduğundan, birincisinin icra edilmesiyle *Rezzak* ismi, ikincisinin icrasıyla da *Muhyi* ismi tecelli etmiştir. İşte âlemin ve onda yaratılan bütün canlıların geçirdikleri her bir safha, ayrı bir İlâhî fiildir ve ayrı bir ismin veya isimlerin tecellisine hizmet etmektedir. Bu safhalar bire indiğinde birçok isim tecelli etmeyecek demektir.

Sadece, bitkilerden bir misâl vermekle iktifa edelim. Bu misâli diğer bütün canlılara ve kâinatın tamamına teşmil edebiliriz.

Cenâb-ı Hak, bir ağacın bütün hususiyetlerini bir çekirdek içinde, Üstad'ın ifadesiyle, “*manevî kader kâlemiyle*” yazıyor. Bu ayrı bir fiildir. Sonra, o çekirdeği açıyor. Bu da yine farklı bir fiildir. O çekirdeğe neşv ü nema veriyor, onu büyütüp geliştiriyor. Bunlar da yine ayrı birer fiildirler. Neticede o ağacı kemal noktasına getiriyor ve orada durduruyor. Bunlar da yine farklı işlerdir. Ağaçtan meyve çıkarıyor. Ve o meyvenin içine ağacın bütün plan ve programını yerleştiriyor. Bunlar da yine birbirinden ayrı hârika fiillerdir. Bütün bu farklı fiiller, farklı isimlerin tecellisini netice verirler. Ağaç bir anda yaratılsaydı bütün bu fiiller yerine, sadece, “*yoktan yaratma*” fiili icra edilecek ve diğer isimler tecellisiz kalacaktı. O zaman yeryüzünde ne civciv görebilecektik, ne kuzu. Bitkiler âleminde ise fidanlardan hiç söz edilmeyecekti.

Doğrudan “*kâinat*” demek yerine, “*semavat ve arz*” denilmesinin sebebine gelince, bu ifade tarzı, insanın tefekkür ufkunu daha da genişletmektedir. Nitekim bir âyet-i kerîmede de o müşriklere semavat ve arzı kimin yarattığı sorulduğunda, ister istemez, Allah diyecekleri haber verilir.

Üstad Hazretleri, yeryüzündeki bütün canlıların semavat ve arzın izdivacıyla ortaya çıktıklarına dikkat çeker.

İnsan, semadaki varlıklara ve hâdiselere de muhtaçtır, yerdeki varlıklara ve icraatlara da. Öyle ise, insanı yaratan ancak semavat ve arzın Rabbi olabilir.

Öte yandan bu ikinci ifade tarzında sema ve arzın ayrı ayrı tefekkür edilmeleri de sağlanmış oluyor. Nitekim Fatiha Sûresinde “*Rabbü'l -âlemin*” ismi geçer ve Allah’ın bütün âlemleri terbiye ettiği nazara verilir. Kur’ân’ın hûlasası mahiyetinde olan bu sûrede geçen “*Rabbü'l-âlemin*” ismi yerine daha sonra tafsilata geçilmiş ve farklı isimler zikredilmiştir; “*Rabbüssemavati vel arz*”, “*Rabbi Musa ve Harun*”, “*Rabbünnas*” gibi.

Kur’ân-ı Kerîm’de “*göklerin ve yerin altı günde (devrede) yaratıldığı*” haber verilmektedir. Nur Külliyyatında, “*eyyam-ı Kur’âniyenin*” yani Kur’ân’da geçen “*gün*” mefhumunun “*bin ve elli bin sene gibi uzun zamanları*” ifade ettiğine dikkat çekiliyor. Burada geçen “*gibi*” kelimesi, bu rakamlar dışında başka rakamlar da olabileceğine işaret etmektedir.

Nitekim Üstad Hazretleri de Barla Lahikası’nda günler ve senelerdeki bu farklılık hakkında şöyle buyurur:

“Malûmdur ki, Küre-i Arz’ın mihr-i üstündeki hareketiyle gece-gündüzler ve medar-ı senevîsi üstündeki hareketiyle seneler hâsıl oluyor. Güneşle beraber her bir seyyarenin belki sevabitin ve Şems-üş Şümus’un dahi her birinin mihr-i üstünde eyyam-ı mahsusalarını gösteren bir hareketi ve medarı üzerinde deveranı dahi bir nevi seneleri gösteriyor...”

Üstadımız, aynı mektupta, bütün hak dinlerinin ve şariatların asıllarının Kur’ân’da olduğunu ifade ettikten sonra, Kur’ân’ın “**altı bin altı yüz altmış altı**” âyetinin, Kur’ân nurunun “**eyyam-ı şer’iyye**” ile bu kadar yıl hüküm süreceğine işaret ettiğini kaydeder. Bu rakama fetret dönemi ilave edildiğinde “**Âdem’den kıyamete kadar ömr-ü beşer yedi bin senedir.**” (3) hadis-i şerifinde haber verilen rakama tekabül eder.

Üstad Hazretleri, aynı konunun devamında, “**eyyamın lisan-ı şer’ide itlâkatı**” olduğunu, yani mutlak bırakıldığını nazara verir ve senelerin de mutlak olduğuna, belli bir süre ile kayıtlanamayacağına işaret ederek, jeologların, tarihçilerin ve coğrafyacılardan verdikleri rakamların, “**Âdem’den kıyamete kadar ömr-ü beşer yedi bin senedir.**” hadis-i şerifini cerh edemeyeceğini söyler.

Ayrıca şunu da ilave eder: “**Çünkü eyyam-ı şer’iyyenin dört saatten, elli bin seneye kadar hükmü ve şümulü var.**” Yani, hadiste geçen sene ifadesi de mutlaktır, ne kadar müddeti ifade ettiği kesin değildir. Bu sebeple söz konusu ilim adamlarının verdikleri rakamlar hadisin haberini cerh edemez.

Dipnotlar:

(1) bk. [Sözler, On Dördüncü Söz.](#)

(2) bk. [age., Dördüncü Söz.](#)

(3) bk. Kenzu'l-Ummal, h.no: 16459; Munavî, Feyzu'l-Kadir, III, 547; h.no: 4278.